

FYLKESMANNEN
I ROGALAND

TILSYNSRAPPORT

Forvaltningskompetanse – avgjerder om
særskilt tilrettelegging

Sauda kommune – Sauda ungdomsskule

Innhold

1. Innleiing	3
2. Om tilsynet med Sauda kommune – Sauda ungdomsskule.....	3
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlege skular	3
2.2 Tema for tilsynet.....	3
2.3 Om gjennomføringa av tilsynet	4
2.4 Eigenvurdering	4
2.5 Gangen i tilsynet.....	5
3. Generelle saksbehandlingsreglar for enkeltvedtak.....	5
3.1 Rettslege krav	5
3.2 Fylkesmannen sine undersøkingar.....	6
3.3 Fylkesmannen sine vurderingar.....	6
3.4 Fylkesmannen sin konklusjon	8
4. Enkeltvedtak om spesialundervisning	8
4.1 Rettslege krav	8
4.2 Fylkesmannen sine undersøkingar.....	9
4.3 Fylkesmannen sine vurderingar	9
4.4 Fylkesmannen sin konklusjon	11
5. Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring	11
5.1 Rettslege krav	11
5.2 Fylkesmannen sine undersøkingar.....	12
5.3 Fylkesmannen sine vurderingar.....	12
5.4 Fylkesmannen sin konklusjon	13
6. Frist for retting av lovbrøt	13
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget	15

1. Innleiing

Fylkesmannen opna 06.05.14 tilsyn med forvaltningskompetanse – avgjerder om særskilt tilrettelegging ved Sauda ungdomsskule i Sauda kommune.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-2017 handlar om skulen sitt arbeid med elevane sitt utbytte av opplæringa og består av tre område for tilsyn: Skulen sitt arbeid med elevane sitt utbytte av opplæringa, forvaltningskompetanse og skulebasert vurdering. Utdanningsdirektoratet har utarbeidd rettleiingsmateriell¹ knytt til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og rettleiingssamlingar.

Det er kommunen som har det overordna ansvaret for at krava i opplæringslova blir etterlevde, jf. opplæringslova § 13-10 første ledd. Kommunen er derfor adressat for tilsynsrapporten.

Tilsynet har avdekt lovbrøt. Den førebelse tilsynsrapporten ga eit førehandsvarsel om at Fylkesmannen kan vedta og påleggje kommunen retting av lovbrota, jf. forvaltningslova § 16. I endeleg tilsynsrapport får Sauda kommune rimeleg frist til å rette lovbrota før vi eventuelt vedtek pålegg om retting.

Sauda kommune hadde høve til å kommentere den førebelse tilsynsrapporten, jf. forvaltningslova § 16, og frist for tilbakemelding var 14.11.2014. Fylkesmannen har ikkje mottatt kommentarar til den førebelse tilsynsrapporten.

2. Om tilsynet med Sauda kommune – Sauda ungdomsskule

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlege skular

Fylkesmannen fører tilsyn med kommunen som skuleeigar, jf. opplæringslova § 14-1 første ledd. Fylkesmannen sitt tilsyn på opplæringsområdet er tilsyn med det som er lovpålagt, jf. kommunelova § 60 b.

Fylkesmannen sitt tilsyn med offentlege skular er utøving av mynde, og skjer i samsvar med reglane i forvaltninga.

I dei tilfella der Fylkesmannen konkluderer med at eit rettsleg krav ikkje er oppfylt, blir dette sett på som lovbrøt, uavhengig av om det er opplæringslova eller forskrifter fastsette i medhald av denne lova som er brotne.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er skulen sin forvaltningskompetanse i avgjerder om særskilt tilrettelegging av opplæringa. Særskilt tilrettelegging for elevar inneber ofte avvik frå det ordinære opplæringstilbodet og er enkeltvedtak etter lova.

---

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/Tilsyn/Tilsyn/Rettleiingsmateriell-for-felles-nasjonalt-tilsyn-2014-2017/>

Hovudpunkt i tilsynet er

- generelle saksbehandlingsreglar for enkeltvedtak
- enkeltvedtak om spesialundervisning
- enkeltvedtak om punktskriftopplæring (det er ikkje ført tilsyn med dette i samband med tilsynet i Sauda)
- enkeltvedtak om særskilt språkopplæring
- enkeltvedtak om teiknspråkopplæring (det er ikkje ført tilsyn med dette i samband med tilsynet i Sauda)

Det overordna føremålet med det nasjonale tilsynet er å medverke til at elevar får eit godt utbytte av opplæringa. For å sikre dette for alle elevar, er elevar med behov for særskilt tilrettelegging gitt eigne rettar i opplæringslova.

Tilsynet skal medverke til at kommunen som skuleeigar sørgjer for at skulen

- sikrar eleven sin rettstryggleik gjennom å involvere elevar og foreldre i vurderingane før skolen tek avgjerder om avvik frå det ordinære opplæringstilbodet
- følgjer reglane for innhald i enkeltvedtak
- sørgjer for å vurdere og kartleggje eleven sitt behov på ein fagleg forsvarleg måte
- gjer vedtak som gir gode føringar for å leggje til rette innhaldet i opplæringa

Manglande forvaltningskompetanse i avgjerder om særskilt tilrettelegging av opplæringa kan føre til at elevane ikkje får sikra rettane sine. Det kan òg føre til at avgjerdene ikkje gir gode faglege føringar for innhaldet i opplæringa. Elevane står då i fare for å få ei opplæring som ikkje gir eit forsvarleg utbytte.

Det er berre utvalde delar av saksbehandlingsreglane for enkeltvedtak som blir kontrollerte i tilsynet. Opplæringslova og forskrift til lova har òg krav som gjeld spesialundervisning, punktskriftopplæring og særskilt språkopplæring som ikkje er inkluderte i dette tilsynet.

2.3 Om gjennomføringa av tilsynet

Tilsynet med Sauda kommune vart opna gjennom brev datert 06.05.14. Fylkesmannen har med heimel i kommunelova § 60 c bedt om at kommunen legg fram dokumentasjon.

Fylkesmannen sine vurderingar og konklusjonar er baserte på skriftleg dokumentasjon og intervju, sjå vedlegg.

2.4 Eigenvurdering

Dokumentasjonen skulen har sendt inn er hovudsakleg valt ut for å underbyggje svara rektor og lærarar har gitt i eigenvurderingsskjema. Føremålet med eigenvurdering er mellom anna å setje i gong endringsprosessar på skulen og hos skuleeigar på dei områda eigenvurderinga konkluderer med manglande regeletterleving. Eigenvurderinga er med det også meint å ha ein kompetansehevande funksjon.

Når eigenvurderingsskjema etter dette blir omtalt i tilsynsrapporten, nyttar Fylkesmannen kortforma EVS.

Innhaldet i EVS er knytt opp til temaet for tilsynet. Rektor har svart «ja» eller «nei» på spørsmåla som vert stilte i EVS. Svara måtte underbyggjast med skriftleg dokumentasjon. Dokumenta det blei vist til i EVS, og anna dokumentasjon Fylkesmannen bad om, er dokumentasjonen Fylkesmannen har vurdert i tilsynet (sjå vedlegg 1).

2.5 Gangen i tilsynet

10.04.2014	Rettleiing
06.05.2014	Opning av tilsynet
22.08.2014	Frist for innsending av dokumentasjon frå Sauda ungdomsskule
24.09.2014	Opningsmøte og intervju
25.09.2014	Intervju
28.10.2014	Førebels tilsynsrapport og varsel om pålegg
30.10.2014	Sluttmøte
14.11.2014	Frist for å gi merknader til varsel og førebels rapport
18.11.2014	Endeleg tilsynsrapport
09.03.2015	Frist for retting av lovbrøt

3. Generelle saksbehandlingsreglar for enkeltvedtak

3.1 Rettslege krav

Nedanfor har vi opplyst om dei rettslege krava som gjeld generelt for saksbehandling ved enkeltvedtak. Vi viser òg til kva for reglar i opplæringslova eller forvaltningslova krava er knytte til.

Elevar og foreldre skal varslast før det blir gjort enkeltvedtak om avvik frå det ordinære opplæringstilbodet.

Dersom foreldra eller elevane ikkje alt har uttalt seg i saka, skal dei varslast før skulen gjer eit vedtak. Dei skal ha høve til å uttale seg innan ein nærmare fastsett frist, jf. forvaltningslova § 16. Skulen skal gi førehandsvarslet skriftleg.

Varslet til foreldra gjeld for elevar under 18 år. Når eleven er over 15 år, skal skulen varsle eleven sjølv om eleven er representert av foreldra. Skulen kan la vere å varsle dersom eleven eller foreldra har

- søkt eller bedt om vedtaket
- hatt høve til å gi sine synspunkt i saka
- fått kjennskap på annan måte til at skulen skal gjere eit vedtak og har hatt rimeleg tid til å uttale seg

Førehandsvarslet skal gjere greie for kva saka gjeld, gi opplysningar om kva føresegner i lova vedtaket byggjer på og kva forhold ved eleven sin skulesituasjon som er grunnlaget for vedtaket.

Førehandsvarslet skal innehalde det som er nødvendig for at elevar og foreldre kan ta vare på interessene sine på ein forsvarleg måte, jf. forvaltningslova § 16. Varslet må derfor innehalde dei faktiske forholda: Kva det varsla vedtaket vil innebere for eleven, kva type avvik frå ordinær opplæring det dreier seg om og kva forhold som er grunnlaget for vedtaket.

Enkeltvedtaket skal innehalde grunngiving for vedtaket ved å vise til heimelen, faktiske forhold som er lagde til grunn, og kva omsyn som er vektlagde.

Eleven eller foreldra har rett til å klage på enkeltvedtaket. For å gi eleven eller foreldra eit reelt høve til å argumentere for sitt syn, må vedtaket vere skriftleg og grunngitt, jf. forvaltningslova §§ 24 og 27. Grunngivinga skal vise til dei reglar og faktiske forhold vedtaket byggjer på, og kva omsyn skulen har lagt mest vekt på, jf. forvaltningslova § 25. Skulen treng ikkje å grunngi vedtaket dersom vedtaket godkjenner ein søknad, og skulen ikkje har grunn til å tru at eleven og foreldra vil vere misnøgde med vedtaket.

Enkeltvedtaket skal innehalde informasjon om høve til å klage, klagefrist, klageinstans og framgangsmåte ved klage.

Det er eit krav at brevet med enkeltvedtaket skal opplyse om dei formelle forholda som gjeld dersom eleven eller foreldra vil klage, jf. forvaltningslova § 27. Nærmare reglar for saksbehandling ved klage går fram av forvaltningslova §§ 27-32. Skulen må opplyse om at klagefristen er tre veker frå eleven eller foreldra får vedtaket, at klagen skal sendast til skulen, og kven som er klageinstans. Klageinstans ved ulike typar enkeltvedtak går fram av opplæringslova § 15-2.

Enkeltvedtaket skal innehalde informasjon om retten til å sjå saksdokumenta.

Foreldra og elevane har rett til å gjere seg kjende med dokumenta som inngår i saka, jf. forvaltningslova § 27. Brevet om enkeltvedtaket skal informere om denne retten. I nokre tilfelle har skulen grunn til å gjere unntak frå innsynsretten. Nærmare om innsynsretten og unntak frå innsyn går fram av forvaltningslova §§ 18 og 19.

3.2 Fylkesmannen sine undersøkingar

Sauda ungdomsskule har lagt fram sakkunnige vurderingar, vedtak om spesialundervisning for seks elevar, individuelle opplæringsplanar for fem elevar, og vedtak om særskilt språkopplæring for tre elevar. Desse, saman med plandokument, rutinar og intervju dannar grunnlaget for Fylkesmannen sine vurderingar og konklusjonar.

3.3 Fylkesmannen sine vurderingar

Som det går fram av dei rettslege krava ovanfor, skal elevar og foreldre varslast før det blir gjort enkeltvedtak om avvik frå det ordinære opplæringstilbodet. For Sauda ungdomsskule sin

del gjeld dette varsling av enkeltvedtak om spesialundervisning etter § 5-1 i opplæringslova, og varsling av enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter § 2-8 i opplæringslova.

Skulen har lagt fram «Henvisningsskjema» som gjeld tilvising av elevar til den pedagogisk-psykologiske tenesta (PPT) i kommunen. Det går fram av skjemaet at foreldra må skrive under på at dei «har lest henvisningsskjemaet og pedagogisk rapport» før det blir sendt til PPT. Etter Fylkesmannen si vurdering inneber dette at foreldra har fått kjennskap til at skulen vil fatte eit vedtak, og at dei har fått rimeleg tid til å uttale seg. Det vil då ikkje vere nødvendig å varsle skriftleg om at skulen vil gjere vedtak i saka.

Når det gjeld varsling av enkeltvedtak om særskilt språkopplæring, gjekk det fram av intervju at foreldra får munnleg beskjed om at skulen vil fatte vedtak om dette. Det kom også fram i intervju at det i nokre tilfelle blir nytta telefontolk under samtalen. Etter Fylkesmannen si vurdering inneber dette at foreldra også her har fått kjennskap til at skulen vil fatte eit vedtak, og at dei har fått rimeleg tid til å uttale seg. Det vil då ikkje vere nødvendig å varsle skriftleg om at skulen vil gjere vedtak i saka.

Det går fram av dei rettslege krava ovanfor at eit enkeltvedtak skal innehalde grunngiving for vedtaket ved å vise til heimelen. Sauda ungdomsskule har lagt fram seks vedtak om spesialundervisning for tilsynet. Av desse vedtaka går det fram at heimelen for vedtaket er § 5-1 i opplæringslova, og paragrafen er også sitert i alle vedtaka.

Dei neste krava til grunngivinga er at ho skal innehalde dei faktiske forholda som er lagt til grunn i enkeltvedtaket, og vise kva omsyn som er vektlagde. Ved enkeltvedtak om spesialundervisning kan det, dersom den sakkunnige vurderinga er klar, vere tilstrekkeleg å vise til denne. For at dette kravet skal vere oppfylt, må ho tilfredsstillе dei innhaldsmessige krava i opplæringslova § 5-3 første og andre ledd. Alle vedtaka skulen har lagt fram for tilsynet viser til sakkunnig vurdering. Fylkesmannen si oppfatning er derfor at Sauda ungdomsskule har grunngitt enkeltvedtaka om spesialundervisning.

For enkeltvedtak om særskilt språkopplæring gjeld dei same formelle krava som for vedtak om spesialundervisning, bortsett frå kravet til sakkunnig vurdering. Kravet er i staden at eleven sin norskkunnskap skal kartleggjast før det blir fatta vedtak om særskilt språkopplæring. Omfang og tilbod skal vere grunngitt ut frå resultatata i kartlegginga. Vedtak som Sauda ungdomsskule har lagt fram for tilsynet, og som gjeld for skuleåret 2014/2015, viser til kartlegging gjennomført med Utdanningsdirektoratet sitt kartleggingsverktøy. Kartlegginga ligg til grunn for omfanget og tilbodet om særskilt språkopplæring. Fylkesmannen si vurdering er at Sauda ungdomsskule har grunngitt enkeltvedtaka om særskilt språkopplæring som gjeld for skuleåret 2014/2015.

Dei rettslege krava viser at eit enkeltvedtak skal innehalde informasjon om høve til å klage, klagefrist, klageinstans og framgangsmåte ved klage. Vedtaka som skulen har lagt fram for tilsynet, både dei som gjeld spesialundervisning og dei som gjeld særskilt språkopplæring, inneheld dette. Eit enkeltvedtak skal også innehalde informasjon om retten til å sjå saksdokumenta. Ingen av vedtaka frå Sauda ungdomsskule inneheld slik informasjon.

3.4 Fylkesmannen sin konklusjon

- Sauda ungdomsskule tilfredsstillar kravet i forvaltningslova § 16 om førehandsvarsling av vedtak
- Sauda ungdomsskule grunngir enkeltvedtak om spesialundervisning og særskilt språkopplæring
- Sauda ungdomsskule informerer om høve til å klage, klagefrist, klageinstans og framgangsmåte i enkeltvedtaka
- Sauda ungdomsskule informerer ikkje om retten til å sjå saksdokumenta i enkeltvedtaka

4. Enkeltvedtak om spesialundervisning

4.1 Rettslege krav

Nedanfor har vi opplyst om dei rettslege krava i tilsynet som gjeld for enkeltvedtak om spesialundervisning. Vi viser òg til kva for reglar i opplæringslova eller forvaltningslova krava er knytte til. Krava kjem i tillegg til dei generelle saksbehandlingsreglane som er omtalte i kapittel 3.

Foreldre eller elevar over 15 år skal gi samtykke før det blir sett i gang utgreiing av behovet for spesialundervisning.

Skulen må få samtykke frå foreldra til elevar under 15 år før PPT set i gang ei sakkunnig vurdering av behovet for spesialundervisning, jf. opplæringslova § 5-4. Elevar som har fylt 15 år, skal sjølve gi samtykke i saker om spesialundervisning og om foreldra skal bli orienterte, føresetnaden er at eleven er samtykkekompetent. Dersom foreldra eller eleven sjølve har bedt om spesialundervisning, ligg samtykket implisitt i søknaden.

Foreldra eller eleven skal ha høve til å uttale seg om innhaldet i ei sakkunnig vurdering før enkeltvedtaket blir gjort.

Foreldra har rett til å gjere seg kjende med innhaldet i den sakkunnige vurderinga og til å uttale seg før skulen gjer eit enkeltvedtak, jf. opplæringslova § 5-4. Skulen kan gi avgrensingar i denne retten, jf. forvaltningslova § 19 og reglane om teieplikt. Skulen og PPT har ansvar for at samarbeidet med eleven og foreldra blir teke hand om på ein god måte på dei ulike trinna i prosessen. Foreldra må få sjå den sakkunnige vurderinga og få rimeleg tid til å uttale seg om innhaldet.

Elevar som etter sakkunnig vurdering har behov for spesialundervisning, skal ha eit enkeltvedtak.

Etter den sakkunnige vurderinga må skulen gjere eit vedtak. Dette gjeld både dersom skulen går med på spesialundervisning, og dersom skulen ikkje gjer det. Kravet om enkeltvedtak gjeld både når PPT tilrår spesialundervisning, og når dei ikkje tilrår dette. Ei avgjerd om spesialundervisning gjeld rett for ein bestemt person og er derfor eit enkeltvedtak, jf. forvaltningslova § 2 og kapittel IV og V.

Avvik frå ei sakkunnig vurdering skal grunngis i enkeltvedtaket.

Dersom skulen sitt vedtak ikkje er i samsvar med den sakkunnige vurderinga, må skulen grunngi dette. Grunngivinga skal vise kvifor eleven likevel får eit opplæringstilbod som oppfyller eleven sin rett til spesialundervisning, jf. opplæringslova § 5-3. Skulen må få klart fram kva opplæringstilbodet inneber for eleven. Grunngivinga må vere slik at foreldra forstår kva vurderingar som ligg til grunn for at skulen ikkje følgjer tilrådinga i den sakkunnige vurderinga.

Enkeltvedtaket skal innehalde opplysningar om kva omfang, innhald og organisering spesialundervisninga skal ha, og kompetansekrav for dei som skal gjennomføre opplæringa. Den sakkunnige vurderinga skal ta stilling til kva som gir eit forsvarleg opplæringstilbod, til innhaldet i opplæringa og gjere greie for andre særlege forhold som er viktige for opplæringa, jf. opplæringslova § 5-3. Skulen sitt vedtak om spesialundervisning skal byggje på den sakkunnige vurderinga. Enkeltvedtaket må vise tal på timar med spesialundervisning, fag eller område for spesialundervisninga, om det skal vere avvik frå LK06, korleis opplæringa skal organiserast, og kva kompetanse personalet skal ha.

4.2 Fylkesmannen sine undersøkingar

Sauda ungdomsskule har lagt fram sakkunnige vurderingar og vedtak om spesialundervisning for seks elevar, og individuelle opplæringsplanar for fem elevar. Desse, saman med plandokument, rutinar og intervju dannar grunnlaget for Fylkesmannen sine vurderingar og konklusjonar.

4.3 Fylkesmannen sine vurderingar

Av dei rettslege krava går det fram at foreldre skal gi samtykke før det blir sett i gang utgreiing av behov for spesialundervisning. Det går også fram av krava at elevar over 15 år sjølve skal gi samtykke i saker som gjeld spesialundervisning. Foreldra eller eleven skal også ha høve til å uttale seg om innhaldet i ei sakkunnig vurdering før enkeltvedtaket blir gjort. Som tidlegare nemnt, har skulen lagt fram «Henvisningsskjema» som gjeld tilvising av elevar til PPT. Det går fram av skjemaet at foreldra må skrive under på dette før det blir sendt til PPT i kommunen. Etter Fylkesmannen si vurdering sikrar dette at foreldre gir samtykke før det blir sett i gang utgreiing av behov for spesialundervisning. Det er også Fylkesmannen si oppfatning at skjemaet ikkje sikrar at elevar over 15 år gir slikt samtykke.

Av EVS går det fram at sakkunnig vurdering blir sendt foreldra før det blir fatta vedtak om spesialundervisning. Etter Fylkesmannen si vurdering blir foreldre i praksis gitt høve til å uttale seg om innhaldet i denne før enkeltvedtak blir fatta. Men dokumenta som er lagde fram for tilsynet viser ikkje at skulen har ei skriftleg rutine som sikrar at eleven eller foreldra får høve til å uttale seg.

Som det går fram av dei rettslege krava ovanfor, må skulen gjere vedtak etter at den sakkunnige vurderinga er utarbeidd. Kravet om enkeltvedtak gjeld både når PPT tilrår spesialundervisning, og når dei ikkje tilrår dette. Vedtaka skulen har lagt fram for tilsynet viser at enkeltvedtak blir fatta etter at sakkunnig vurdering som gir rett til spesialundervisning

er utarbeidd. Fylkesmannen kan ikkje sjå at det til dømes i *Kvalitetslosen* ligg føre rutinar som sikrar at det blir fatta enkeltvedtak dersom den sakkunnige vurderinga ikkje gir rett til spesialundervisning.

Det er eit rettsleg krav at avvik frå sakkunnig vurdering skal grunnis i enkeltvedtaket. Fylkesmannen har vurdert dei sakkunnige vurderingane og enkeltvedtaka som skulen har lagt fram for tilsynet. Fylkesmannen finn at i fem av seks vedtak er det ikkje avvik. I eitt vedtak er det etter Fylkesmannen si vurdering ikkje grunnitt kvifor det er gjort avvik.

Eit enkeltvedtak skal innehalde opplysningar om kva omfang, innhald og organisering spesialundervisninga skal ha, og kompetansekrav for dei som skal gjennomføre opplæringa.

Sauda ungdomsskule har, som tidlegare nemnt, lagt fram seks vedtak om spesialundervisning. I og med at alle vedtaka legg sakkunnig vurdering til grunn, så er dei kortfatta når det gjeld opplysningar om omfang, innhald, organisering og kompetansekrav for dei som skal gjennomføre opplæringa.

Omfanget av spesialundervisninga i det enkelte faget skal også presiserast. Alle vedtaka inneheld opplysningar om kor mange timar spesialundervisning den enkelte eleven skal ha pr. veke. Desse timane er oppgitt i 45 min. Vedtaka inneheld også opplysningar om kor mange årstimar spesialundervisning den enkelte eleven skal ha. Årstimane er oppgitt i 60 min. Fylkesmannen si vurdering er at vedtaka inneheld opplysningar om omfanget av spesialundervisninga, men eit vedtak om omfang som vekslar mellom veketimar à 45 min. og årstimar à 60 min. er ueigna i praksis. Omfang i tid skal som hovudregel vere i kløkketimar, det vil vere i samsvar med tidseiningane i Læreplanverket for Kunnskapsløftet.

Når det gjeld innhaldet i spesialundervisninga, er det i eitt av vedtaka ikkje sagt noko om kva fag eleven skal ha spesialundervisning i. I dei andre vedtaka nyttar skulen mellom anna desse formuleringane:

- *Det skal leggjast vekt på norsk, men også andre fag som krev mykje lesing og/eller skriving.*
- *Det skal leggjast vekt på hjelp i basisfaga matematikk, norsk og engelsk.*
- *Alle basisfag*

Fylkesmannen vil understreke at dersom det blir gitt spesialundervisning, skal det bli oppgitt i kva for fag. For elevar som har behov for spesialundervisning i norsk og engelsk, bør også enkeltvedtaket avklare eleven si opplæring i faga fordjuping i engelsk eller norsk og framandspråk. Fylkesmannen si vurdering er at enkeltvedtaka frå Sauda ungdomsskule ikkje er klare og tydelege når det gjeld innhaldet i opplæringa.

Enkeltvedtak om spesialundervisning skal også seie noko om organiseringa av opplæring, og om kompetansen som er nødvendig i spesialundervisninga. Fylkesmannen si vurdering er at sidan vedtaka som skulen har lagt fram for tilsynet ikkje klart viser korleis opplæringa i tid blir fordelt på fag, er det heller ikkje klart korleis opplæringa blir organisert. Fylkesmannen si vurdering er vidare at i fem av seks vedtak går det fram at det er nødvendig med

lærarkompetanse, medan det i eitt av vedtaka ikkje går fram kva kompetanse som er nødvendig for å gjennomføre spesialundervisninga.

4.4 Fylkesmannen sin konklusjon

Sauda ungdomsskule

- sikrar at foreldre gir samtykke før det blir sett i gang utgreiing av behovet for spesialundervisning
- sikrar ikkje at elevar over 15 år gir samtykke til utgreiing av behovet for spesialundervisning
- har ikkje ei skriftleg rutine som sikrar at eleven eller foreldra får høve til å uttale seg om innhaldet i den sakkunnige vurderinga før enkeltvedtak blir fatta
- fattar enkeltvedtak etter at sakkunnig vurdering som gir rett til spesialundervisning er utarbeidd
- sikrar ikkje at det blir fatta enkeltvedtak når sakkunnig vurdering konkluderer med at eleven ikkje har rett til spesialundervisning
- grunn gir ikkje alltid avvik frå sakkunnig vurdering i enkeltvedtak
- sikrar ikkje at enkeltvedtaka er klare og tydelege når det gjeld omfang, innhald og kompetanse
- sikrar ikkje at det går fram av enkeltvedtaka korleis opplæringa skal organiserast

5. Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring

5.1 Rettslege krav

Nedanfor har vi opplyst om dei rettslege krava i tilsynet som gjeld for enkeltvedtak om særskilt språkopplæring. Vi viser òg til kva for reglar i opplæringslova eller forvaltningslova desse krava er knytte til. Krava kjem i tillegg til dei generelle saksbehandlingsreglane som er omtalte i kapittel 3.

Elevar som har rett til særskilt språkopplæring skal ha eit enkeltvedtak.

Elevar med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt norskopplæring til dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følgje ordinær opplæring i skulen, jf. opplæringslova § 2-8. Om nødvendig har elevane òg rett til morsmålsopplæring, tospråkleg fagopplæring eller begge delar. Skulen må sørgje for å kartleggje eleven sin dugleik i norsk før skulen vedtek særskilt språkopplæring. Ei avgjerd om særskilt språkopplæring gjeld rettar for ein bestemt person og er derfor eit enkeltvedtak, jf. forvaltningslova § 2 og kapittel IV og V.

Enkeltvedtaket skal innehalde opplysningar om omfanget av opplæringa, kva læreplanar eleven skal følgje, organiseringa av opplæringa, kompetansekrav for dei som skal gjennomføre opplæringa.

Eleven skal kartleggjast før vedtak om særskilt språkopplæring, jf. opplæringslova § 2-8. Kartlegginga vil gi grunnlag for å vurdere behovet for språkopplæring og for å kunne ta

stilling til omfanget; med det talet på timar og kor lenge, for kopling mot ordinær opplæring og eventuelt behovet for tospråkleg opplæring i fag eller morsmålsopplæring.

Kommunen må òg ta stilling til kva læreplan eleven skal bruke: læreplan i grunnleggjande norsk for språklege minoritetar, eller ordinær læreplan i norsk. Skulen skal bruke ein eigen læreplan for morsmålsopplæring for elevar som får slik opplæring.

Organiseringa må gå klart fram av vedtaket. Kommunen kan organisere tilbodet om særskilt språkopplæring i eigne grupper for nykomne elevar i inntil to år, jf. opplæringslova § 2-8. Vedtak kan berre gjerast for eitt år om gongen. Det er ein føresetnad at skulen vurderer og konkluderer med at eiga gruppe er det beste for eleven. Denne vurderinga må komme fram av vedtaket. I vedtaket kan skulen òg gjere avvik frå læreplanverket.

På bakgrunn av omfang, val av læreplan og organisering må skolen i vedtaket ta stilling til kva lærarkompetanse som er nødvendig for å gjennomføre opplæringa.

Det må fattast eit enkeltvedtak om stans i særskilt språkopplæring når eleven blir overført til den ordinære opplæringa.

Skulen må kartlegge elevar som får særskilt språkopplæring undervegs i opplæringa, jf. opplæringslova § 2-8, for å vurdere om elevane har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følge ordinær opplæring i skulen. Før skulen overfører eleven til ordinær opplæring, må skulen gjere eit enkeltvedtak om stans i særskilt språkopplæring. Dette gjeld rettar for ein bestemt person og er derfor eit enkeltvedtak, jf. forvaltningslova § 2 og kapittel IV og V.

5.2 Fylkesmannen sine undersøkingar

Fylkesmannen har fått tilsendt tre enkeltvedtak om særskilt språkopplæring. Vi har og motteke eit døme på kartlegging av ein elev, og ein rapport som omtalar måloppnåing, progresjon, og eventuelle rom for utvikling for den same eleven. I tillegg har vi opplysningar frå intervju av leing, ansvarleg for særskilt språkopplæring og elevane som får slik opplæring.

5.3 Fylkesmannen sine vurderingar

Fylkesmannen bad om vedtak på alle elevar som får særskilt språkopplæring. Sidan vi fekk tre vedtak, og seks elevar møtte til intervju, må vi legge til grunn at skulen ikkje fattar vedtak for alle elevar som får særskilt språkopplæring.

I vedtaka blir ikkje behovet for tospråkleg fagopplæring eller morsmålsopplæring drøfta. Døme på kartlegging og rapport som skulen har lagt fram for tilsynet, viser at skulen kartlegg elevane før ein fattar vedtak og vurderer eleven si utvikling undervegs.

Det går fram av vedtaka kva omfang i timar eleven får tilbod om, men ikkje korleis opplæringa skal organiserast: til dømes i eigen klasse/gruppe eller inne i ordinær klasse. Det går heller ikkje fram kva kompetanse den som er ansvarleg for opplæringa skal ha. Dei tre elevane det er fatta vedtak for, er alle fritekne for opplæring etter ordinær læreplan i norsk.

Fylkesmannen legg derfor til grunn at dei får opplæring etter læreplan i grunnleggande norsk for språklege minoritetar, sjølv om dette burde ha gått klart fram i sjølve vedtaket.

Fylkesmannen har ikkje sett døme på vedtak om stans i, eller opphøyr av, tilbodet om særskilt språkopplæring.

5.4 Fylkesmannen sin konklusjon

- Skulen fattar ikkje vedtak om særskilt språkopplæring for alle elevar som får slik opplæring
- Enkeltvedtaka om særskilt språkopplæring inneheld informasjon om omfang og fritak for opplæring etter ordinær læreplan i norsk, men opplyser ikkje korleis organiseringa skal vere eller kva kompetanse ansvarlege for opplæringa skal ha
- Skulen fattar ikkje vedtak ved stans i, eller opphøyr av, tilbod om særskilt språkopplæring

6. Frist for retting av lovbrøt

Fylkesmannen har i kapitla 3 til og med 5 konstatert lovbrøt. I denne rapporten får Sauda kommune frist til å rette lovbrøt, jf. kommunelova § 60 d.

Frist for retting er **09.03.2015**. Kommunen må innan denne datoen sende Fylkesmannen ei erklæring om at dei ulovlege forholda er retta, og ei utgreiing om korleis lovbrøta er retta.

Dersom lovbrøta ikkje er retta innan den fastsette fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Eit eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og kan klagast på, jf. forvaltningslova kapittel VI.

Følgjande pålegg er aktuelle å vedta etter utløpet av rettefristen i denne rapporten:

Generelle saksbehandlingsreglar for enkeltvedtak

1. Sauda kommune må sørge for at saksbehandlinga ved Sauda ungdomsskule oppfyller krava til enkeltvedtak i forvaltningslova, jf. forvaltningslova § 27.

Sauda kommune må i samband med dette sjå til at

- a. enkeltvedtaket inneheld informasjon om retten etter forvaltningslova til å sjå saksdokument.

Enkeltvedtak om spesialundervisning

2. Sauda kommune må sørge for at Sauda ungdomsskule ved behov for spesialundervisning oppfyller opplæringslova §§ 5-3 og 5-4, jf. forvaltningslova § 2 og kapittel IV og V. Sauda kommune må i samband med dette sjå til at

- a. skulen innhentar samtykke frå elevar over 15 år før dei set i gang utgreiing av behovet for spesialundervisning
- b. skulen har ein skriftleg rutine som gir eleven eller foreldra høve til å uttale seg om innhaldet i den sakkunnige vurderinga før enkeltvedtaket blir gjort
- c. det blir gjort enkeltvedtak for elevar etter at den sakkunnige vurderinga konkluderer med at eleven ikkje har rett til spesialundervisning
- d. enkeltvedtak om spesialundervisning grunnir eventuelle avvik frå den sakkunnige vurderinga
- e. enkeltvedtaket inneheld opplysningar om
  - tal på timar med spesialundervisning
  - fag eller område og om eventuelle avvik frå LK06 i spesialundervisninga
  - organisering av spesialundervisninga
  - kompetansekrav for dei som skal gjennomføre spesialundervisninga

Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring

3. Sauda kommune må sørge for at Sauda ungdomsskule ved behov for og stans i behov for særskilt språkopplæring oppfyller forvaltningslova § 2 og kapittel IV og V og opplæringslova § 2-8.

Sauda kommune må i samband med dette sjå til at

- a. det blir gjort enkeltvedtak for elevar som har rett til særskild språkopplæring.
- b. enkeltvedtaket inneheld opplysningar om
  - organisering av den særskilte norskopplæringa, medrekna om opplæringa skal gå føre seg på ein annan skule
  - kompetansekrav for dei som skal gjennomføre den særskilte norskopplæringa
- c. det blir gjort enkeltvedtak om stans av særskilt språkopplæring når eleven blir overført til den ordinære opplæringa.

Stavanger 18.11.2014

Una Bjørnseth Wereide
tilsynsleiar

Hjalmar Arnø
rådgivar

Sturle Holmen
rådgivar

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgjande dokument inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- EVS frå leiinga
- Vedtak om særskilt språkopplæring, kartlegging og rapport
- IOP-rapport, vedtak og sakkunnig vurdering
- Prosedyre vedrørende arbeid med skuleresultat
- Prosedyre vedrørende tilpassa opplæring og spesialundervisning
- Henvisingsskjema til PPT
- Retningsliner for tverrfagleg samarbeid –barn-unge
- Prosedyre – vurderingsmøte grunnskular og vaksenopplæring
- Prosedyre – overgang barneskule-ungdomsskule
- Prosedyre – overgang ungdomsskule-vidaregåande skule
- Prosedyre vedrørende søking på særskilte vilkår – tilrettelegging i vidaregåande skule
- Prosedyre vedrørende håndtering av elev-foreldreklage
- Informasjon og referat vedrørende klasselærer- og fagmøter

Det vart gjennomført tilsyn på staden 24. og 25.september, 2014.

Det var intervju med:

- Bente D. Wigelius, ansvarleg for tilbod om spesialundervisning
- Ellen Ljostveit, ansvarleg for særskilt språkopplæring
- Elevar frå 9B: Jon K. Haraldsen og Ådne Oland
- Elevar frå 10B: Ådne J. Listøl, Frida Listø og Eivind Halsnes
- Elevar med tilbod om særskilt språkopplæring: Abdullahi J, Mahad J. og Mahammed J. Ibrahim, Prakopchai Klongphakwaen, Samanta Briaukute og Paulina Sakalaviciute
- Lars Terje Sandvik, rektor Sauda ungdomsskule